

មេរៀន

បរិយាប័ន្ន និង សមធម៌សង្គម

បង្រៀនដោយ លោក **នេសំ តារាវិទ្យា** អភិបាលនៃគណៈអភិបាល

ស្រុកបន្ទាយអំពិល

មាតិកា

១, និយមន័យ

២, គោលបំណង

៣, វិធានការលើកកម្ពស់ បរិយាប័ន្ននិង សមធម៌សង្គម

៤, វិធានការដាក់លាក់ លើកកម្ពស់ បរិយាប័ន្ននិង សមធម៌សង្គម

សមភាព

គ្រប់គ្នាទទួលបានផល និងការ
គាំទ្រស្មើៗគ្នា
(ការផ្តល់ឈោយស្មើៗគ្នា)

សមធម៌

គ្រប់គ្នាទទួលបានផលនិង
ការគាំទ្រផ្អែកលើតម្រូវការរបស់
ពួកគេ(មូលដ្ឋានគ្រឹះ នៃ”
សកម្មភាពគាំទ្រលើកទឹកចិត្ត”)

យុត្តិធម៌

មូលហេតុនៃវិសមភាព
ត្រូវបានដោះស្រាយ
(ប្រព័ន្ធនៃឧបសគ្គ
ត្រូវបានដកចេញ)

១-និយមន័យ

- ▶ សមធម៌សង្គម: គឺជាការលើកកម្ពស់សិទ្ធិ ជនគ្រប់រូបនៅក្នុងសង្គម ក្នុងការទទួលបាន និងការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយសមធម៌ និងផលប្រយោជន៍លើការផ្គត់ផ្គង់សេវា និងការអភិវឌ្ឍអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។
- ▶ ឬ: ការលើកកម្ពស់ជនគ្រប់រូប ក្នុងការចូលរួមសកម្មភាពនានាយ៉ាងពេញលេញ ក្នុងសកម្មភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌នៅក្នុងសង្គម ក៏ដូចជាសិទ្ធិក្នុងការកំណត់ បាននូវសេចក្តីត្រូវការរបស់ពួកគេ។

- ▶ បរិយាប័ន្នៈ គឺជាដំណើរការ ធានាថាប្រជាជនគ្រប់រូប រួមមានជនពិការ កុមារ ជនជាតិភាគតិច ជនចាស់ជរា អាចចូលរួមបានពេញលេញ ក្នុងដំណើរការរៀបចំផែនការ គោលនយោបាយ ការផ្តល់សេវា និងការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន

២-គោលបំណង

នៃការដាក់អោយមាន ការលើកស្ទួយនូវ បរិយាប័ន្ន និងសមធម៌សង្គម។

1. អោយមានភាពស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបាននូវសេវា និងផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន

2. កាត់បន្ថយគម្លាតរវាងអ្នកទទួលបាន លើជនងាយរងគ្រោះឬជនដែលដាក់ដាច់ដោយ
ឡែក បាត់បង់ឪពុក និងធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវសមធម៌សង្គម សម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប
នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ដោយមិនគិតលើ ជនពិការ ឬជនជាតិដើមភាគតិចនៅក្នុងមូលដ្ឋាន។
  3. គឺដើម្បីអោយទទួលបាននូវផែនការអភិវឌ្ឍដ៏ល្អ តាមរយៈការចូលរួមសម្រេចចិត្ត ឬការ
ផ្តល់យោបល់ ការកសាងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ ការលើកកម្ពស់បរិយាប័ន្ន និងសង្គមធម៌
- ❖ តើគេអាចលើកកម្ពស់បរិយាប័ន្ននិងសមធម៌សង្គម បានយ៉ាងដូចម្តេច?

៣- ការលើកកម្ពស់បរិយាបន្ន៍ និង សមធម៌សង្គម

៣-១ វិធានការទូទៅ

- បន្ទាប់ពីប្រមូលបានព័ត៌មានបញ្ហាប្រឈមក្នុងមូលដ្ឋានរួចមក ក្រុមប្រឹក្សាឃុំគូរកំណត់ផែនការ និង វិធានកង្វះស្រាយដើម្បីលើកកម្ពស់បរិយាបន្ន៍និងសមធម៌សង្គមក្នុងមូលដ្ឋាន ក្នុងករណី ត្រូវការធនធាន និងថវិកា ក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ អាចបំប្លែងវិធានការទៅជាគំរោងវិនិយោគ និងបញ្ចូល វិធានការដំណោះស្រាយនៅក្នុងគំរោងនោះ ដែលគេហៅថាគម្រោង វិនិយោគ៣ឆ្នាំរំកិល ។

ដូចនេះក្នុងនាមក្រុមប្រឹក្សា ជំរុញអោយក្រុមការងារកសាងផែនការ និងកម្មវិធីវិនិយោគ៣ឆ្នាំ រំកិល ត្រូវធ្វើការវិភាគពីស្ថានភាពនិងបញ្ហាប្រឈមនានា ពីប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប និងគ្រប់វិស័យ។

- តាមរយៈអ្នកពាក់ព័ន្ធនានា ពិសេសជនងាយរងគ្រោះ បានចូលរួមដំណើរការរៀបចំផែនការនិង កម្មវិធីវិនិយោគ៣ឆ្នាំរំកិលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ។
- ដើម្បីយល់កាន់តែច្បាស់អំពីស្ថានភាពក្នុងវិស័យផ្សេងៗ នៅក្នុងដែនសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ក្រុមប្រឹក្សាសម្រេចអនុវត្តសកម្មភាពមួយចំនួនដូចជា កិច្ចប្រជុំជាមួយសង្គមស៊ីវិល កិច្ចប្រជុំ

សាធារណៈជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ

ដែលទទួលរងផលរំលោភ ឬ ក៏ការស្ទង់មតិពីកម្រិតនៃការពេញចិត្តលើសេវានានា ដូចជាសេវា
មណ្ឌលសុខភាពជាដើម។

- ការកំណត់ចក្ខុវិស័យ គោលបំណង គោលដៅនិងយុទ្ធសាស្ត្រ អភិវឌ្ឍដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំង
និងបានចូលរួមចំណែកលើកកម្ពស់សមធម៌សង្គមនិងបរិយាប័ន្នផងដែរ។
- គ្រប់គម្រោងអទិភាពនិងវិធានការដែលបានគ្រងទុកនានា ពិតជាបានចូលរួមចំណែកចូល
រួមការ អភិវឌ្ឍសមធម៌សង្គមនិងបរិយាប័ន្ន ពោលគឺគ្មានភាពលំអៀងចំពោះក្រុមប្រជា
ពលរដ្ឋជាក់លាក់ណាមួយ។

- ការពិនិត្យអោយបានត្រឹមត្រូវលើ ក្រុមបាត់បង់ឪកាស តើបានចូលរួមពិគ្រោះយោបល់ក្នុង ដំណើរការនៃការរៀបចំផែនការនិងអនុវត្តនូវចំណាត់ការនានា ដើម្បីធានាថាក្រុមបាត់បង់ កាសនិងក្រុមងាយរងគ្រោះ មិនត្រូវបានផាត់ចេញពីសង្គម។
- រាល់ការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ មានការចូលរួមពីគ្រប់អ្នកពាក់ព័ន្ធដែររឺទេ

៣-២ ការរៀបចំថវិកា

- តើការរៀបចំថវិកា បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីអទិភាពចំពោះក្រុមប្រជាពលរដ្ឋផ្សេងៗទៀតដែរឬទេ?

- តើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋណាខ្លះ ដូចជាស្រី បុរស ក្មេងស្រី ក្មេងប្រុស ចាស់ជរា ជនពិការ ទទួលបានផលប្រយោជន៍ ច្រើនជាងគេពីផែនការចំណាយនេះដែរឬទេ?
- តើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋណាខ្លះ ដូចជាស្រី បុរស ក្មេងស្រី ក្មេងប្រុស ចាស់ជរា ជនពិការ ទទួលបានផលតិចតួចឬ មិនបានទទួលទាល់តែសោះពីផែនការចំណាយនេះ?
- តើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋណាខ្លះ ដូចជាស្រី បុរស ក្មេងស្រី ក្មេងប្រុស ចាស់ជរា ជនពិការ ទទួលបាននូវផលប៉ះពាល់ ជាអវិជ្ជមានពីការកំណត់កម្រៃសេវាថ្មីៗ?

៤-វិធានការដាក់លក់លើកកម្ពស់បរិយាបន្ន និងសមធម៌សង្គម

៤-១ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ត្រូវផ្តល់សេវាដោយយុត្តិធម៌៖ ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានសេវាសាធារណៈនានា ដែលចាំបាច់បំផុតដែលពួកគេទទួលបានរួមមាន ការទទួលសេវាថែទាំសុខភាព ការអប់រំ ទឹកស្អាត និងអគ្គិសនី សំរាប់ប្រើប្រាស់និងសេវាផ្សេងៗទៀត។

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឃុំសង្កាត់ត្រូវពិនិត្យដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនថាតើតំបន់ណាខ្លះនៅមិនទាន់ទទួលបានសេវាសាធារណៈ។

ដូចនេះ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ គួរពិចារណាចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនដើម្បីឆ្លើយតប ដោយ
ពិនិត្យលើ បញ្ហា ជាចំងាយ មណ្ឌលសុខភាព សាលារៀន ពីភាពងាយស្រួលសំរាប់បុរស ស្ត្រី
ជនពិការ ជនជាតិដើមភាគតិចក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានអំពីសេវា សហគមន៍ដែលប្រើប្រាស់សេវា
ថាតើមិនបានគ្រប់គ្រាន់ដែររឺទេ

៤-២ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើគុណភាពស្ថាប័នសាធារណៈ
ដោយពិចារណាលើចំណុចសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម៖

- តើមណ្ឌលសុខភាពបានបំពាក់គ្រឿងបរិក្ខារពេទ្យគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ?
- តើមានបុគ្គលិកគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ? តើពួកគេទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលថែមទៀតឬទេ?
- តើបុគ្គលិកមានក្រមសីលធម៌ វិជ្ជាជីវៈដែរឬទេ?
- តើបុគ្គលិកបានគិតគូរពីអនាម័យដល់កម្រិតណា?
- តើស្ត្រីនៅតែសម្រាលកូនដោយឆ្លុបបុរាណតាមផ្ទះដែរឬទេ?
- តើក្រុមមនុស្សដែលងាយរងគ្រោះបំផុតយល់ដឹងអំពីរបៀបការពារមេរោគអេដស៍ដែរឬទេ?

ចំពោះសាលារៀនអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើចំណុចដូចជា៖

- តើមានសិស្សចំនួនប៉ុន្មាននាក់ក្នុងមួយថ្នាក់?
- តើគ្រូបង្រៀនមានចំនួនគ្រប់គ្រាន់ឬទេ?
- តើការផ្តល់សេវាអប់រំនៅសាលារៀនយ៉ាងម៉េចដែរ?
- តើមានបង្គន់អនាម័យត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?
- តើមានបង្គន់អនាម័យសម្រាប់សិស្សពិការដែរឬទេ?

- តើគ្រូបង្រៀនមានសម្ភារៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្រៀនដែរឬទេ?
- តើមានសាលារៀនសម្រាប់ជនពិការដែរឬទេ?
- តើមានសេវាអប់រំសម្រាប់កុមារជនជាតិដើមភាគតិចដែរឬទេ?
- តើកុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រជាជនជាតិដើមភាគតិច ឬមកពីជនបទបានចូលរៀនដែរឬទេ?

៤-៣ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន វិធានការជាក់លាក់សម្រាប់ក្រុមបាត់បង់ឪពុក

- កុមារក្រីក្រមិនបានចូលរៀនមធ្យមសិក្សា ដោយសារគ្រួសាររបស់គេមិនយល់អំពីសារៈសំខាន់

- នៃការអប់រំ ហើយបានបង្ខំកុមារនោះអោយជួយជាកម្លាំងពលកម្មបង្ករបង្កើនផល ហើយនិងជួយរកកម្រៃថែមទៀតផង
- រីឯជនពិការមិនអាចចូលរៀនបាន ដោយសារតែផ្លូវទៅសាលារៀនក៏មានការលំបាកសម្រាប់ពួកគាត់ធ្វើដំណើរ
- សម្រាប់មនុស្សកម្សាយនៃការស្តាប់(មនុស្សតច្ចង់)និងជនពិការភ្នែក មិនអាចចូលរៀនបាន ដោយសារតែខ្វះឧបករណ៍និងខ្វះគ្រូបង្រៀនដែលមានជំនាញក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល

៤-៤ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ គួរតែលើកទឹកចិត្តដល់ក្រុមបាត់បង់ឪកាសបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំ វេទិកាផ្សព្វផ្សាយ ហើយនៅពេលដែលមានការសាងសង់អាគារសាធារណៈដូចជាសាលាខេត្ត សាលាក្រុងស្រុក សាលាឃុំ សាលាឃ្លី មណ្ឌលសុខភាព មន្ទីរពេទ្យជាដើម។

- នៅពេលសាងសង់ផ្លូវរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ធានាអោយមានផ្លូវឆ្លងកាត់ប្រើប្រាស់បានសម្រាប់ជនពិការ
- អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ត្រូវធានាថាព័ត៌មានអំពីសេវាត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយបានទូលំទូលាយដល់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ រួមទាំងជនពិការ

- អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ត្រូវធានាថាមណ្ឌលសុខភាព បានផ្តល់កន្លែងសមរៀងសម្រាប់ការអនុវត្តកម្មវិធីការពារជំងឺឆ្លង និងការពារកំណើនជំងឺឆ្លង
- ពេលដាក់ស្លាកសញ្ញាចរាចរណ៍ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ត្រូវធានាថាជនពិការអាចដឹងនិងស្តាប់ឮដែរឬទេ?
- អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ គួរផ្សព្វផ្សាយពីគម្រោងនានាដែលរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយការរីករាលដាលជាមួយក្រុមខាងលើនេះ ដោយធ្វើការសហការជាមួយអង្គការដៃគូនិងសង្គមស៊ីវិលឬម្ចាស់ជំនួយនានា

៤-៥ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ត្រូវតែពង្រឹងកិច្ចសហការដៃគូ ជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធ

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ សហការជាមួយវិស័យឯកជន និងអង្គការផ្សេងៗជាច្រើន ដើម្បី ចូលរួមចំណែកធ្វើការងារអោយប្រសើរឡើងនូវស្ថានភាពរស់នៅរបស់ក្រុមបាត់បង់ឪពុកនិងក្រុម ងាយរងគ្រោះ។ សង្គមស៊ីវិលជាច្រើនបានជួយគាំទ្រកុមារ មកពីគ្រួសារដែលបានប្រាក់ចំណូលតិច ជួយជនរងគ្រោះដោយសារអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះជនជាតិដើមភាគតិច ប្រកបដោយសមធម៌ នឹងគាំទ្រដល់កសិករ ដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណូល។

☆ ដោយឡែកសម្រាប់ស្ត្រីនៅតំបន់ជនបទមួយចំនួនខ្លះមធ្យោបាយក្នុងការទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាពបន្តពូជ រួមមានសេវាថែទាំសុខភាពមាតានិងទារក និងសេវាថែទាំសុខភាពគ្រួសារ ដោយសារស្ថានភាពគ្រួសារមានភាពខ្វះខាតថវិកា ឬក៏មណ្ឌលសុខភាពស្ថិតនៅឆ្ងាយពីផ្ទះរបស់ពួកគាត់។ ស្ត្រីនិងមនុស្សចាស់ក៏ដូចជាជនជាតិដើមភាគតិចតែងតែបាត់បង់ឪកាសទាំងនេះ ធៀបទៅនឹងបុរសនិងមនុស្សវ័យ ក្មេងៗ។

♡ ដូចនេះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចកាត់បន្ថយការរើសអើងនេះតាមជម្រើសនានាដូចជា៖

- ពេលជ្រើសរើសបុគ្គលិក អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវធានាថាស្ត្រីនិងមនុស្សចាស់ ជនជាតិដើមភាគតិចនិងជនពិការ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងដំណើរការជ្រើសរើស ដូចបណ្តាប្រទេសផ្សេងៗទៀតក្នុងពិភពលោកដែរ។

■ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់ ត្រូវការគាំទ្រពីសង្គមស៊ីវិលនិងវិស័យឯកជននានា ដើម្បីផ្តល់សេវាសង្គម វប្បធម៌ អប់រំនិងបរិស្ថានបានពេញលេញ ហើយកិច្ចសហការគាំទ្រនេះបានជួយលើកកម្ពស់ការរស់នៅរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋប្រសើរជាងមុនក្នុងមូលដ្ឋាន។

ដូចនេះ ដើម្បីសម្រេចបាននូវកិច្ចការខាងលើអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានគួរតែ

- ស្វែងរកកិច្ចសហការនិងពិភាក្សាជាមួយអ្នកជំនាញអង្គការដៃគូ អំពីអាទិភាព និងបញ្ហាប្រឈមនានា ដែលត្រូវដោះស្រាយ និងអំពីរបៀបនៃការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពរស់នៅប្រកប ដោយសមធម៌នៅក្នុងដែន សមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន
- សម្របសម្រួលគំនិតផ្តួចផ្តើមនេះ ដើម្បីចៀសវាងការអនុវត្តសកម្មភាពត្រួតស៊ីគ្នា
- ផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុលើគំនិតផ្តួចផ្តើម ទាំងឡាយណាដែលមានលក្ខណៈបន្ទាន់បំផុត តាមដែល អាចធ្វើបាន។

- កៀរគរធនធានពីវិស័យឯកជន ក្នុងការចូលរួមចំណែកដោះស្រាយលើបញ្ហាអាទិភាពប្រឈមនានា

លើសពីនេះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានគួរទំនាក់ទំនងជាមួយប្រជាពលរដ្ឋផ្ទាល់ ពិសេសជាមួយក្រុមបាត់បង់ឪ
កាសនិងក្រុមងាយរងគ្រោះ ដើម្បីស្វែងយល់ពីតម្រូវការ បញ្ហាប្រឈមនានា ស្វែងរកដំណោះស្រាយនិង
អភិវឌ្ឍន៍រួមគ្នា។